

„Беше век на издъхващото блудство, който търси своя бог.”

Джеймс Джойс, „Одисей”

Най-старият кралски дворец в Европа, Ватикана, крие в себе си много древни и съвременни тайни. Огромният брой богословски трудове, официалната кореспонденция, финансовите отчети и протоколите, изпълващи рафтовете на архива на ватиканската библиотека чак до тавана, не ни разкриват много от личния живот на онези, които са управлявали това място през вековете. Но в редица документи откриваме шокиращи страници или откъслечни сведения за жестоки престъпления, убийства и – Боже опази! – за тайни, свързани с жени. Всички факти, които евентуално биха могли да скандализират обществото, се потушават веднага или се отричат най-безсрамно и в крайна сметка, биват забравени с годините. Нека перифразираме съвременната поговорка и да кажем, че каквото става във Ватикана си остава във Ватикана.

Една от най-интересните и забравени истории е тази за дона Олимпия Майдалкини Памфили, овдовялата снаха на нерешителния и слаб папа Инокентий (1644 – 1655). Предполага се, че Олимпия е била негова любовница. От сведенията, останали от онова време, не можем да кажем дали наистина е било така или не, но със сигурност можем да твърдим, че тази жена е била любовница на Ватикана, назначавала кардинали, преговаряла с чуждестранни делегати и грабила с пълни шепи от папската хазна. В една църква, изключваща всяка мисъл за евентуална женска намеса в свещените ѝ дела и дори забраняваща на служителите си да встъпват в брак, е съвсем естествено историята на Олимпия да бъде твърде неудобен за нея факт и тя предпочита да мълчи. Но навремето скандалът обхванал цяла Италия и всички католически държави в Европа.

В денят, когато избрали кардинал Джанбатиста Памфили за папа, кардинал Алесандро Бичи заявил гневно: „Току-що си избрахме папеса”¹.

Шегобийците в Рим украсили църквите със знамена, на които пишело с големи букви „Папа Олимпия I”.

Съвременникът на Олимпия, кардинал Сфорца Палавичино се оплаквал от ”чудовищната власт на една жена във Ватикана”². „Подозренията на целия двор, че ако кардинал Памфили стане папа, ще ни управлява жена, се оказаха истина. Това е недопустимо за институцията, която изключва участието на жени, и дори е още по-отвратително, защото тя не бе способна да държи под ключ двата порока, присъщи на всички жени – амбицията и алчността. Олимпия задоволява амбициите си, като пълни гостната си с прелати и уважавани свещеници, които по време на проповедите и церемониите я разпознават едва ли не като свой началник, оказа се, че дори кардиналите търсят подкрепата ѝ по важни за държавата въпроси и затова я посещават често. Един от тях имаше наглостта да окачи портрета ѝ в приемната си, сякаш е кралица.”³

Друг съвременен хроникьор се възмушчава: „Досега никога не се е виждало и чувало папата да бъде управляван до такава степен от една жена. Никоой вече не говореше с него; всички разговори минаваха през дона Олимпия и това даде повод на мнозина да заявят: „След като дона Олимпия е папата, защо да не посветим жените в тайнството?”⁴

Ако някой засегнал въпрос, какъвто папата не бил обсъждал предварително със снаха си, той питал: „А какво ще каже дона Олимпия за това?”⁵

Умните дипломати разбрали веднага положението и с готовност я ухаждали, били готови дори да я подкупят, за да получат благоволенieto на папата с нейна помощ. „Ако не успеете да спечелите доверието на папата чрез нашия авторитет”, посъветвал един принц своя пратеник, „опитайте да го направите чрез авторитета на дона Олимпия с нашите пари.”⁶

Обект на завист, обожание и презрение, Олимпия била истинска барокова звезда, чиито песни се носели над света гръмко и без капчица срам. През седемнайсети век Рим се оформя като духовен център на Европа. Той смайва света с изящното си изкуство и бляскавите си шествия, но в същото време градът е подложен на пълна разруха, стигаща до апокалипсис. Непрекъснато се срутвали сгради, улиците често били наводнявани, коне и каруци се оказвали под водата. Рояци скакалци закривали слънцето, унищожавали реколтата и обричали на глад цели райони. Демоните завладели града, а вярващите се гърчели и виели от ужас. Изцелени от поредния светец в някоя църква, сакатите захвърляли патериците и се отдавали на буйно веселие.

Оливия живее в епоха на корупция и подкупи. Обществото около нея боледувало от клептомания. Всички, от най-дребният служител до августейшите роднини на папата, крадели без капчица срам всичко, което можело да се открадне. Било време, когато кардиналите намирали мъртвия папа гол на пода, защото слугите откраднали дрехите и дори чаршафите от леглото му. В тогавашното общество никой не гледал с лошо око на кражбата, тя дори била адмирирана, ако, разбира се, крадците са мъже.

Историята за Олимпия битува в човешката история векове наред, но извън това, което се знае от обществото за ролята, която играела в римокатолическата църква, има още един по-интимен разказ и зад него се крие лична човешка драма. Олимпия не успяла да възстанови вътрешното си равновесие след опита на баща ѝ да я затвори в манастир като дете и до края на живота си се ужасявала да остане някъде заключена. Като една италианска Скарлет О'Хара тя се заклела да не остане бедна и слаба и да не позволи друг да ръководи съдбата ѝ. За да не бъде премазана от мъжете, тя осъзнала, че трябва да придобие достатъчно много пари и власт, за да смаже тях, ако ѝ се наложи. В усилията си да намери спокойствие и сигурност в този мъжки свят, тя си създала много и мощни врагове, което я

карало да търси начин да има все повече и повече, за да опази свободата си.

Противно на митичната история от девети век за папеса Йоана, плод на слухове и на фантазията на автора, Олимпия е действителна личност и нейната история е потвърдена от многобройни съвременни източници. Най-вълнуващи са писмата между членовете на фамилия Памфили, които се пазят в архива на музея „Дория Памфили“ в Рим, макар тези, писани от Олимпия и папата, да са малко на брой. Нейните документи – завещанието и преписките по зестрата ѝ – могат също да се открият в архива на „Дория Памфили“ и Историческия музей в Рим.

Дипломатическите доклади и телеграми също ни дават подробни сведения за тази жена. По това време Рим представлява истински лабиринт от интриги и корупционни схеми и затова всички държави са изпращали там най-опитните и способни дипломати за посланици. Нищо от това, което става в папската държава не е пропуснато в техните седмични доклади, анализират се дори движенията на газовете в чревния тракт на папата. Като най-влиятелен съветник и приближена на главата на римокатолическата църква Олимпия била внимателно наблюдавана и изучавана от дипломатите на католическите държави. За съжаление протестантският свят – Англия, Швеция, Холандия, Швейцария и част от Германия – нямали посланици в Рим, иначе несъмнено биха ни доставили истинско удоволствие със своите обективни наблюдения.

Един от най-надеждните източници за живота и делата на Олимпия е Джиачинто Джили (1594 – 1671), който започнал да си води дневник още от четиринайсетгодишна възраст и записвал своите наблюдения върху обществения и политически живот в Рим почти до самата си кончина, когато ослепява и е принуден да се откаже. Той записвал всичко подробно и съвестно – времето, политиката, реколтата, процесите, убийствата, пожарите и чудесата на светците. Неговите дневници са истинска

съкровищница от факти за всеки, който иска да се запознае с живота в Рим през седемнайсети век. Джели е избран няколко пъти за член на Съвета на Рим, а неговият зет работел в централата на Ватикана, така че е имал възможност да следи отблизо както политиката, така и скандалната връзка между папата и неговата снаха, съпруга на починалия му брат.

Друг важен източник на информация за Олимпия Памфили е Сфорца Палавичино (1607 – 1667), произведен в кардинал през 1658 година. Той бил близък приятел със секретаря на Инокентий, кардинал Фабио Чиги, и през 1665 година пише негова биография, която изобилства с истории за Олимпия, на които сам е бил свидетел или е чул за тях от Чиги.

През седемнайсети век в Рим се появява и първият вестник. Наречен е „avvisi” , което означава „известия”, и представлявал от две до осем написани на ръка страници с новини, съдържащи кратки, подредени в хронологичен ред съобщения, отделени в параграфи, без отделни заглавия. Авторът на „avvisi” продавал своя вестник в другите европейски кралски дворове, в банки и на богати личности. Например от 1649 до 1659 година адвокатът Теодоро Амейден (1586 – 1656) списвал всяка седмица такива новинарски бюлетини за испанския двор и испанските посолства в цяла Европа. Съсед и добър познат на Олимпия и на папата, той включва в своите новини многобройни истории за интересната и бъдеща противоречиви чувства личност на папската снаха...